

Слађана Галушка
Основна школа „Свети Сава“ Београд
sladjanagaluska@gmail.com

Улога Друштва школских библиотекара Србије у заговарању и промоцији

Сажетак

Рад доноси преглед најважнијих активности Друштва школских библиотекара Србије од 2006. до 2015. године у области заговарања и промоције школског библиотекарства и указује на могућности будућег модела деловања у овој области, посебно у светлу промена прописа у школству у Србији, увођења нових технологија и предвиђања која доводе у питање опстанак школских библиотека. Од оснивања 2006. године Друштво заступа струку и заговара - чини видљивијом улогу школске библиотеке у друштву. Од 2010. Друштво самостално организује бројне стручне семинаре и скупове, пројекте и друге активности којима се представља у јавности, подиже квалитет школског библиотекарства и промовише библиотечку делатност. Међутим, Министарство просвете, науке и технолошког развоја доноси 2015. године прописе којима драстично смањује број школских библиотекара, нарочито у основним школама. Уз то, нове технологије су све више присутне у образовању и све чешће се поставља питање потребе постојања школских библиотека. Удружење чије се чланство осипа и активности смањују, пред великим је изазовом. Оно мора да подстакне библиотекаре да се више укључе у рад Друштва, прилагођавају циљеве и задатке рада околностима и заједничким деловањем заговарају опстанак струке и њен развој кроз планирање и остваривање нових програма.

Кључне речи: Друштво школских библиотекара, школски библиотекари, заговарање, промоција, сарадња, будућност школских библиотека

Увод

Заговарање је процес у коме се знање користи ради постизања социјалних промена. Оно подразумева давања подршке неком питању које се заговара, тј. активности који доводе до позитивних промена у ставовима, понашању или пракси. Кад се говори о школским библиотекама циљ заговарања су промене које доводе до успостављање кредибилитета и бољег разумевања улоге школских библиотека и библиотекара.¹ Промоција је начин информисања корисника о томе шта радимо и шта умемо да радимо, а циљ је едукација корисника и повећања коришћења услуга и промене перцепције корисника и шире јавности о значају библиотеке и библиотекара у школи.

Овај рад се бави улогом Друштва школских библиотекара Србије у заговарању и промоцији. Циљ је двојак: да се представе најважније активности Друштва у овој области од 2006. до 2015. и да се размотри ситуација у којој се Друштво нашло након законских промена из 2015. године и укаже на могућности даљег деловања, посебно у светлу промена прописа у школству у Србији и предвиђања која доводе у питање опстанак школских библиотека.

Ауторка текста је учествовала у раду Друштва од оснивања као координатор рада подружнице Београд, затим као секретар, па председник Друштва, а у раду Друштва учествује и данас и део приче је преношење личног искуства.

¹ IASL, Advocacy for School Libraries, [https://iasl-online.org/resources/Documents/pdlib_advocacy%20for%20school%20libraries%20\(2\)%20\(4\).pdf](https://iasl-online.org/resources/Documents/pdlib_advocacy%20for%20school%20libraries%20(2)%20(4).pdf) (преузето 3.5.2018).

Почетак

Друштво је основано 2006. захваљујући појединим библиотекарима и тадашњем саветнику за стручне сараднике у Министарству просвете Србије Сими Поткоњаку. Статус библиотекара у односу на друге запослене у школама био је лош, често је то радно место на ком се чека пензија, склањају се неподобни наставници, допуњава норма часова, не гледа се много на стручност и сл. То су неки од разлога да се оснује струковно удружење и да се занимању поврати достојанство.

Министарство просвете је тада, у сарадњи са запосленима у школским библиотекама, одлучило да направи искорак у побољшању статуса школских библиотекара. Оно је спровело праву кампању чији су резултати били: велики број библиотекара је потписао приступнице и формално приступио Друштву, формиран су општински активни и подружнице на нивоу округа, Министарство је 2006. организовало два семинара за библиотекарe и кроз онлајн упитник започело прикупљање информација о свим школским библиотекама у Србији, много се говорило о изради стандарда за школске библиотеке, формиране су радне групе у којима су били и школски библиотекар и сл. Међутим, подршка је кратко трајала и наредних година изостаје финансијска помоћ Министарства у организацији стручног усавршавања. Радно место саветника за стручне сараднике је убрзо укинута и Министарство се више није бавило доношењем стандарда и праћењем рада школских библиотекара. Друштво самостално започиње организацију бројних активности.

Наредних година и посебно од 2010. до 2015. све оно што заговарање и промоција предвиђају у теорији, Друштво је урадило и на прави начин заступало струку и чинило видљивијом улогу школске библиотеке у широј заједници: направљена је веб страна Друштва, организовани су разноврсни облици стручног усавршавања, о њима се писало у часопису *Школски библиотекар*, презентована су постигнућа учесника кроз зборнике радова, организовани су пројекти за ученике, библиотекарe и наставнике, остварена је сарадња са Министарством просвете, јавним библиотекама, другим удружењима, Филолошким факултетом и сл.

Колико је прича о заступању и промоцији важна показују и документи Друштва, тако се у Статуту² у члану 3 наводи: „Радимо са ученицима и наставницима, сарађујемо са свим актерима у школи и локалној и широј заједници. Стручним радом и добром организацијом афирмишемо професију школског библиотекара и указујемо на значај школске библиотеке за савремену школу.“

Семинари и стручни скупови

Друштво се као организатор стручног усавршавања појављује 2010. године са два семинара: *Смотра стваралаштва школских библиотекара* и електронским семинаром *Школске библиотеке пред изазовима информационог друштва*.

Смотра је замишљена као међусобна размена искуства, али и промовисање рада школског библиотекара и организована је до 2013. укупно пет пута, сваки пут са другом темом посвећеном различитим подручјима рада библиотекара и делатностима школске библиотеке. Библиотекар као покретач и иноватор, као истраживач, лидер, ментор талентованим ученицима и онима који уче са тешкоћама, сарадња библиотекара са наставницима, јавним библиотекама и издавачима, школски културни менаџмент – неке су од тема. Полазници семинара су били и библиотекар и наставници, а гости предавачи колеге из јавних библиотека и школских управа, са Филолошког факултета итд. Смотра је организована у октобру поводом обележавања

² Друштво школских библиотекара Србије, *Статут*, http://skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/statut_dsbs.pdf (преузето 3.5.2018).

Месеца школских библиотека, а како је акредитација дозвољавала и организацију две обуке годишње, 2012. су организоване две Смотре. Овај семинар је био и прилика да се додели награда „Мина Караџић“ најбољим библиотекарима током претходне школске године. Тако је, осим радног дела, постојао и свечани који је додатно промовисао постигнућа библиотекара и доприносио заговарању професије.

Прва Смотра је организована у Новом Саду у октобру 2010³, следиле су 2011. у Младеновцу⁴, 2012. у Нишу⁵ и Земуну⁶ и 2013. у Београду. Аутори најбољих радови су били награђивани, а радови су објављени у зборницима.⁷

Смотра је заиста била обележје Друштва по коме су библиотекар препознавали и наставници и колеге у јавним библиотекама и у широј просветној заједници. Број чланова је управо због тог семинара почео да расте од 2010. године и 2012. је више од од 200 библиотекара платило чланарину што је највећи број чланова Друштва за све године постојања. Тако је на Смотри у Земуну учествовало је 150 полазника. Осим излагача, наставника и стручних сарадника, чији су радови изабрани на конкурс, у раду су учествовали и гости, уводни предавачи: Александра Вранеш, декан Филолошког факултета, и Биљана Радосављевић, председник Педагошког друштва Србије. Присутне је поздравила и Гордана Љубановић из Одсека за континуирано стручно образовање Народне библиотеке Србије.

Електронски семинари који су, такође, привукли велики број полазника, били су важни и на други начин - показали су да школски библиотекар прате светски тренд у начину организације стручног усавршавања и да разматрају функционисање школских библиотека у дигиталном окружењу.

Први е-семинар *Школске библиотеке пред изазовима информационог друштва* је био веома важан, јер је из њега, као завршни рад једне групе, произашао часопис *Школски библиотекар*. Следећи, под називом *Комуникација и интеракција у савременој школи*, реализован је 2011/2012, а затим и наредне две школске године. Његови полазници су и библиотекар и наставници, акредитован је у области *Општа питања наставе*, а циљевима су били: оспособљавање запослених у образовању за различите облике успешне комуникације, упознавање са методама интерактивне и кооперативне наставе и развијање вештина тимског рада и самовредновања.⁸

³ Текст о току прве Смотре је постављен на страни

<https://skolskibibliotekari.wordpress.com/category/%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D1%83%D1%81%D0%B0%D0%B2%D1%80%D1%88%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B5/>

⁴ О семинару у Младеновцу текст за часопис *Школски библиотекар* написала је Драгана Станковић, http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Casopis/Skolski_bibliotekar_br_1.pdf

⁵ Смотра у Нишу је организована у мају 2012, а ток семинара је представљен у прилогу Весне Станојевић *Извориште креативних идеја за савремену библиотеку*, у часопису *Школски библиотекар* број 2, http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Casopis/Skolski_bibliotekar_br_2.pdf

⁶ О току Смотре је писала Слађана Галушка у тексту *Школске библиотеке: кључ за садашњост, прошлост и будућност*, објављеном у часопису *Школски библиотекар* број 3, http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Casopis/Skolski_bibliotekar_br_3.pdf

⁷ Електронски зборник радова са Смотре стваралаштва школских библиотекараодржаних 2010-2012. године *Школска библиотека и креативни тим*,

http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Zbornik/Smotra12_zbornik.pdf

Електронски зборник радова са Смотре стваралаштва школских библиотекараодржане 28. октобра 2013. године у Београду *Школска библиотека за 21. век*,

http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Zbornik/Smotra13_zbornik.pdf

⁸ О начину реализације и важности семинара за полазнике и за Друштво Марија Милосављевић је написала текст *Други електронски семинар Друштва* за часопис *Школски библиотекар*,

http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Casopis/Skolski_bibliotekar_br_1.pdf

Затим, 2014/2015. и 2015/2016. реализују се два семинара, један уживо, а други као е-курс, чија је тема развијање информационе и медијске писмености ученика и наставника: *Сарадња школских библиотекара и наставника у развијању читалачке културе и информационе и медијске писмености ученика* и *Развијање информационе и медијске писмености наставника и ученика – кључ за целоживотно учење*.

Ови су семинари истакли важну улогу библиотекара за развијање информационе и медијске писмености ученика, а примери добре праксе у овој области презентовани су након семинара на страни *Супер учење* кроз неку врсту зборника радова.⁹

Стручни скупови

Друштво је стално покушавало да утиче на статус школског библиотекара кроз промене у законској регулативи. Међутим, сва обраћања Министарству у вези са тим остала су без одговора. Једини пример утицаја, додуше половичног, био је током израде Правилника о раду стручних сарадника, међу њима и школског библиотекара којим се прописују циљеви, задаци и области рада и активности библиотекара.

Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника усвојен је 2012. („Просветни гласник“, бр. 5/2012) и део предлога Друштва је прихваћен, посебно у вези са улогом у развијању информационе и медијске писмености ученика и наставника. Међутим, Министарство је за све стручне сараднике прописало исте области рада, па је из програма библиотекара нестала област *Библиотечко-информациона делатност*. Она је подељена на неке друге области, али су стручни послови споменути у једној од 45 предвиђених активности - Вођење аутоматизованог библиотечког пословања, са увидом у наставне планове и програме рада школе.

Те 2012. године усвојен је нови Правилник о стручном усавршавању и њиме је прописана акредитација стручних скупова као облика стручног усавршавања. Друштво је од 2010. организовало десетак трибина у више градова у Србији, а од 2012. оне се акредитоване као стручни скупови у ЗУОВ-у и доносиле су тако потребне бодове учесницима. И кроз њихову организацију остварена је сарадња са наставницима, јавним библиотекама, школским управама.

Крајем септембра 2012. године одржане су три трибине у организацији Друштва, у Београду, Ужицу и Крагујевцу, са истим програмом, а теме су биле посвећене новинама у раду стручних сарадника/библиотекара и стручном усавршавању. У Лесковцу је крајем октобра одржана трибина у сарадњи са Центром за стручно усавршавање у образовање из Лесковца чији су реализатори и учесници били школски библиотекари и наставници, а осим новина у раду, било је и примера добре праксе из сарадње библиотекара и наставника. У Бору је, у сарадњи са Народном библиотеком Бор, одржана у децембру трибина за школске библиотекарке, на којој се причало о областима рада школског библиотекара, а кроз примере у пракси и о могућностима побољшања рада.¹⁰ У децембру је одржана конференција *Комуникација – интеракција – акција*, као завршетак пројекта *Веб-технологија у функцији повећања ефикасности комуникације и интеракције у савременој школи*.

⁹ Извештаји са семинара су постављени на страни <https://www.superucenje.org.rs/seminari>.

Радови учесника настали током семинара и након њих као део примене наученог у пракси промовисани су на странама: <https://www.superucenje.org.rs/seminari/14-seminari/3-postignuca-1> и <https://www.superucenje.org.rs/seminari/14-seminari/4-postignuca-2>

¹⁰ Стручни скупови одржани 2012. године представљени су у тексту Слађане Галушка *Школске библиотеке: кључ за садашњост, прошлост и будућност*, објављеном у часопису *Школски библиотекар* број 3, http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Casopis/Skolski_bibliotekar_br_3.pdf

Конференцију *Портфолио и лични план професионалног развоја* организовали су Друштво школских библиотекара Србије и Педагошко друштво Србије у априлу 2013. године и овај скуп је веома значајан, као први заједнички скуп и као почетак сарадње два друштва на решавању проблема у вези са радом стручних сарадника. Конференција је окупила 120 учесника (било је и више пријављених, али је број био ограничен на 120) и понудила је упутство за израду портфолија и готове примере, што је тада била новина за школску заједницу, а школски библиотекари као организатори и предавачи представили су се на најбољи могући начин. У припремама за овај скуп, Слађана Галушка и Биљана Радосављевић, председнице друштва, разговарале су са представницима ЗУОВ-а у вези са стандардима компетенција за стручне сараднике, који не постоје, а оба друштва имају предлоге за њих. Тада је покренута иницијатива за израду стандарда компетенција за стручне сараднике, две године касније Министарство је формирало радну групу за њихову израду, али до данас они нису усвојени.

У мају 2013. је организована трибина *Развијање информационе и медијске писмености код деце/ученика кроз рад библиотекара и наставника*, а у септембру 2013. трибина *Рад школског библиотекара у светлу закона о образовању и васпитању*.¹¹

Семинари и стручни скупови су кроз размену искуства и примере добре праксе промовисали професију школског библиотекара и показали да библиотекари имају велики утицај на постигнућа ученика у учењу. Библиотекари су стицали нова знања и вештине, иновирали своје програме рада и организовали нове активности за даље развијање компетенција ученика.

Пројекти

Друштво је добило подршку за организацију три велика пројекта:

- *Оштро перо* 2011/2012. финансирао је Град Београд, Секретаријат за образовање,
- *Школски библиотекари и интернет*, реализован 2011/2012. финансирао је РНИДС (Регистар националних интернет домена Србије),
- *Веб-технологија у функцији повећања ефикасности комуникације и интеракције у савременој школи* који је трајао две године, 2011. и 2012. финансирао је Дигитална агенда. Пројект је завршен конференцијом „Комуникација – интеракција – акција“, 8. децембра 2012. године у Београду, а радови презентовани на њој објављени су у зборнику радова.¹²

Посебно је важна организација пројекта *Оштро перо* (чије су ауторке Анђелка Танчић и Слађана Галушка), јер је он наставио да траје под називом *Оштро Перце* и у мају 2018. завршена је његова осма сезона. Овај пројекат је намењен ђацима, а његови циљеви су побољшање и развијање читалачке, информационе, медијске и дигиталне писмености ученика и афирмација рада школске библиотеке и школског библиотекара. Пројекат подстиче сарадњу међу ученицима, наставницима и библиотекарима, а има и такмичарски карактер. Кроз сарадњу наставника и библиотекара повезују се садржаји различитих предмета и ученици се подстичу да користе информационо-комуникационе технологије за израду задатака.¹³ Све ово показује колико је рад библиотекара важан и авангардан, јер *Закон о основама система*

¹¹ Стручни скупови одржани 2013. године представљени су у два прилога Слађане Галушка:

Пролећно усавршавање, <http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/index.php/aktivnosti/strucno-usavrsavanje/strucni-skupovi/80-prolecno-usavrsavanje> и

Трибина „Рад школског библиотекара у светлу закона о образовању и васпитању“, <http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/index.php/aktivnosti/strucno-usavrsavanje/strucni-skupovi/82-tribina-rad-skolskog-bibliotekara>

¹² Електронски зборник радова са конференције *Комуникација – интеракција – акција*, http://www.skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/Zbornik/KIA_zbornik.pdf

¹³ Више о активностима и постигнућима пројекта *Оштро Перце* у тексту *Оштро Перце 2011-2017*, https://www.superucenje.org.rs/images/2018/perce_11_17.pdf

образовања и васпитања¹⁴ и наставни планови за први и пети разред, овакве и сличне пројектне активности уводе као обавезне тек од 2018/2019. школске године.

Током реализације пројекта *Оштро Перце* успостављена је одлична сарадња библиотекара (и Друштва) са наставницима, Народном библиотеком, Библиотеком града Београда, писцима, издавачима...

Промоција школских библиотекара и Друштва се, осим кроз стручне семинаре и скупове и пројекте, одвијала и кроз часопис *Школски библиотекар* и зборнике радова. Све је то допринело да образовна и културна јавност препознају школске библиотекаре и њихове активности као важан сегмент рада школа.

Промене

У августу 2015. године дошло је до велике промене, која је поништила остварене резултате из претходних година. Усвојени су нови правилници за финансирање школа и смањен је број ненаставног особља, а библиотекари су били највише погођени. По Правилнику за финансирање основне школе¹⁵ потребно је 25 одељења за једног библиотекара, а 65 одељења за два. Средња школа¹⁶ са 16 до 24 одељења има једног библиотекара, а са 48 одељења два. Број библиотекара, тј. број радних места у основним школама, смањен је на половину. Библиотекари су закључили да просветна јавност, за коју су веровали да је препознала важност библиотека и библиотекара, ипак, не види њихову улогу.

Друштво је реаговало одмах и то на више начина: послат је званични допис Министарству, одржано је неколико скупова (ванредна Скупштина, трибина на Сајму књига 2015, трибине у Библиотеци „Милутин Бојић“ у Београду, неколико у другим градовима Србије), писани су прилози на друштвеним мрежама, објављен је цео број часописа у вези са овом темом. *Оштро Перце* 2015/2016. започело је конкурсом „Зашто волим школску библиотеку“. Ђаци су ликовним и литерарним радовима¹⁷ показали да заиста воле библиотеку и да је она значајна за учење и постигнућа деце.

Међутим, Министарство није реаговало и позиција школских библиотекара остаје иста. Примена правилника је утицала на појединце, а затим и на Друштво. Осипа се чланство, многи библиотекари, носиоци активности, прешли су у наставу, неки су изгубили посао. Мотивација за рад у Друштву све је мања – библиотекари се осећају превареним. Активности се смањују, нема акредитације семинара и скупова, часопис се не објављује.

Ситуација у библиотекама постаје све гора: за наставника који остају без часова библиотека је идеално место да се надокнади тај губитак, па је по неколико запослених са 10, 15, или 20% и сваке године су то други наставници. Некад је то било карактеристично за средње школе, али последњих година много је и основних школа у којима је се то дешава.

На другој страни све чешће се разматра потреба постојања школских библиотека. Развој технологије је донео промене у свим аспектима живота, па и у образовању и начину на који се учи и подучава. Интернет, рачунари и мобилни телефони омогућавају приступ огромном броју

¹⁴ Министарство просвете, науке и технолошког развоја, *Закон о основама система образовања и васпитања*, 2017, http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/09/ZOSOV_Sl_gl_88_17.pdf (преузето 3.5.2018).

¹⁵ Министарство просвете, науке и технолошког развоја, *Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност основног образовања и васпитања*, <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/09/Pravilnik-CENUS-osnovne-%C5%A1kole.pdf> (преузето 3.5.2018).

¹⁶ Министарство просвете, науке и технолошког развоја, *Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност средњег образовања и васпитања*, <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/09/Pravilnik-o-izmenama-i-dopunama-CENUS-srednje-%C5%A1kole.pdf> (преузето 3.5.2018).

¹⁷ Најбољи радови су објављени на страни Супер учење, <https://www.superucenje.org.rs/perce/perce-2015-16/11-ostro-perce-2015-16/19-nagradjeni-radovi-2015-16>

информација у свако време и скоро на сваком месту на планети. Све то је довело до питања: Да ли су потребне школске библиотеке и библиотекари? Одговори су различити и често потпуно супротни; од оних који тврде да ће библиотекари бити све потребнији управо због обиља информација, до ставова да библиотеке неће бити исплативе у будућности и да ће сви умети самостално да баратају информацијама. Управо због тога и у богатим друштвима смањује се број библиотека и библиотекара, али и покрећу кампање за њихово очување, па чак и повећање. Библиотекари и њихова удружења у САД, Аустралији, Канади и Великој Британији, где школско библиотекарство има дугу традицију и где се постављају стандарди професије, последњих неколико година озбиљно се баве питањем будућности. Они спроводе истраживања која показују важност библиотека и библиотекара, разматрају утицај дигиталног доба, препознају могућности за развој, уводе иновације у програме рада и заговарају кроз кампање, као што је Кампања Америчког друштва библиотекара *Библиотеке трансформишу* (Libraries Transform Campaign).¹⁸

Можемо се угледати на колеге у иностранству и направити сличне кампање. Садашњост школских библиотека и библиотекара у Србији, нарочито у основним школама, прилично је суморна. Дакле, једино што преостаје је будућност. Промењени су закони и предвиђено је постојање стандарда компетенција наставника, васпитача и стручних сарадника, у члану 138 *Закон о основама система образовања и васпитања* се каже да стручни сарадник остварује задатке на основу стандарда компетенција за стручне сараднике. Такође, очекује се доношење нових правилника о програму рада стручних сарадника.

Иако је Друштво у септембру 2016. тражило пријем код министра ради разматрања статуса професије, одговор је стигао тек у марту 2017. године, када су представници школских библиотекара позвани на разговор са државним секретаром Анамаријом Вичек. Након разговора Министарству су достављени у писаној форми примедбе и предлози за побољшање статуса библиотекара, као и у вези са правном регулативом за школске библиотеке, стандардима компетенција школског библиотекара и улогом школских библиотекара у развијању образовних стандарда и међупредметних компетенција. Одговора још увек нема. У међувремену, Министарство је у новембру 2016. и новембру 2017. године спровело Акцију набавке публикација намењених деци/ученицима од значаја за образовање и васпитање за богаћење библиотечког фонда библиотека основних школа, којом је покушало да укаже на значај самих библиотека, али, нажалост, не и библиотекара.

Шта даље

За сваку струку, да би била успешна, заговарање никад није завршено. За школске библиотекарке као да тек почиње. Најбоље је да се процес заговарања одвија у неколико праваца. Прво, потребно је озбиљније планирање активности у овој области. Да би се план реализовао, важно је подстицати библиотекарке на учлањење и учешће у активностима, као и успоставити рад свих подружница Друштва. Сви заједно треба да учествују у планирању и прилагођавању циљева и задатака рада и појединаца и Друштва новим околностима, јер само заједничким деловањем може се заговорати опстанак струке. Мотивација библиотечарима да учествују у раду би могла бити промоција сваког појединца на странама Друштва.

Водећи се овом идејом Друштво је започело 2018. годину акцијом „Читај гласно” као националном промоцијом читања, а на Скупштини, одржаној у априлу 2018. председник Друштва Марко Ламбета је позвао све колеге предложе активности у области стручног усавршавања и организацији пројеката којима би се побољшао рад Друштва.

¹⁸ ALA, Libraries Transform Campaign, <http://www.ala.org/advocacy/libraries-transform-campaign>

Други важан корак је сарадња. Треба наставити сарадњу са Министарством, тј. обраћање у вези са побољшањем статуса библиотекара, доношењем стандарда за школске библиотеке и стандарда компетенција школских библиотекара, имплементацијом концепата информационе и медијске писмености у школски програм, као и повезивањем програма наставе и учења са програмом рада библиотекара. Сарадња са Библиотекарским друштвом Србије и удружењима наставника и стручних сарадника је, такође, веома важна и потребна да би се десиле промене у перцепцији о значају школских библиотека и библиотекара и довели до подршке шире јавности.

Треба задржати и побољшати активности у којима се Друштво већ показало успешним: редовно ажурирање веб стране, објављивање нових бројева часописа, организација семинара и стручних скупова, пројеката и других активности који би били прилика за промоцију примера добре праксе. Помак се може направити и израдом и поделом пригодних и промотивних материјала, као и проналажењем пословних партнера и донатора и успостављањем сарадње са сродним удружењима у иностранству.

У овој причи важна је видљивост сваког појединца. Друштво чине његови чланови и успешност процеса заговарања ће бити већа ако сви заједно учествују у промоцији својих активности. То може бити веб страна школске библиотеке, радови пријављени на конкурсима, активности у сарадњи са локалном заједницом, међушколски пројекти и сл. Ту спадају и радови који се презентују на скуповима других удружења и чланци објављени у стручним часописима и у јавним гласилима. Таква појединачна промоција већ постоји, само је треба увезати са промоцијом рада Друштва, управо кроз постављање линкова на веб страни Друштва. Школски библиотекари учествују на конференцијама које организује Библиотекарско друштво Србије и пишу радове за часопис *Библиотекар*, учествују на конкурсима које организују издавачке куће или Друштво учитеља Србије и сл. Све те активности треба да покажу како школске библиотеке и услуге које школски библиотекар обезбеђује могу да побољшају позицију школе као заједнице у којој се учи информациона и медијска писменост, или дигитална, што је у документима у Србији чешће коришћен назив. То ће, верујемо, допринети промени статуса библиотекара и придобијању јавности за подршку овом питању.

Пред библиотекарима су велики изазови: борба за позицију у садашњости, али и за креирање будућности. Сматрамо да ће библиотеке постојати и у будућности мада ће сигурно изгледати другачије. Без обзира да ли ће у њој бити полице са књигама или не, да ли ће постати рачунарска лабораторија, или ће можда бити виртуелна - библиотекари треба да сами учествују у њеном креирању. Она ће и даље бити место учења, сарадње, комуникације и стварања и дељења новог знања, а њен рад ће водити библиотекар.

Закључак

Школски библиотекари, посебно у основним школама, 2015. године суочили су се са великим променама – губитак посла, прелазак у наставу, рад на пола радног времена. Новине у образовању угрожавају и садашњу позицију. Друштво школских библиотекара Србије је изгубило много чланова и смањило активности. Но, библиотекари увиђају да је једини начин за побољшање статуса њихове професије озбиљан ангажман и коришћење знања које поседују за велику кампању заговарања. Као појединци и као Друштво организују активности којима заговарају опстанак струке. Пред њима је и планирање и остваривање нових програма који треба да доведу до успостављање бољег разумевања улоге школских библиотека и библиотекара и остваривања боље позиције у садашњости и будућности.

Литература

1. Друштво школских библиотекара Србије. *Статут*, http://skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/images/dokumenti/statut_dsbs.pdf (преузето 3.5.2018).
2. Министарство просвете, науке и технолошког развоја. *Закон о основама система образовања и васпитања, 2017*, http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/09/ZOSOV_Sl_gl_88_17.pdf (преузето 3.5.2018).
3. Министарство просвете, науке и технолошког развоја. *Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност основног образовања и васпитања*, <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/09/Pravilnik-CENUS-osnovne-%C5%A1kole.pdf> (преузето 3.5.2018).
4. Министарство просвете, науке и технолошког развоја. *Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност средњег образовања и васпитања*, <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/09/Pravilnik-o-izmenama-i-dopunama-CENUS-srednje-%C5%A1kole.pdf> (преузето 3.5.2018).
5. IASL, Advocacy for School Libraries, [https://iasl-online.org/resources/Documents/pdlib_advocacy%20for%20school%20libraries%20\(2\)%20\(4\).pdf](https://iasl-online.org/resources/Documents/pdlib_advocacy%20for%20school%20libraries%20(2)%20(4).pdf) (преузето 3.5.2018).

Sladana Galuška
Primary school “Sveti Sava“, Belgrade
sladjanagaluska@gmail.com